

Metsäntutkimuslaitos

Metsäntutkimuslaitoksen tilinpäätös 2010

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN KANNANOTTO METSÄNTUTKIMUSLAITOKSEN TILINPÄÄTÖKSESTÄ 2010

Talousarvioasetuksen 66 i §:n mukaan ministeriön on annettava viimeistään varainhoitovuotta seuraavan kesäkuun 15 päivänä perusteltu kannanotto hallinnonalansa tiliviraston niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätös ja siitä annettu valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) tilitarkastuskertomus ja muut toimintaa ja taloutta sekä tilinpäätöstä koskevat selvitykset ja lausunnot antavat aihetta.

Tämä kannanotto perustuu Metsäntutkimuslaitoksen vuoden 2010 tilinpäätöksessä esitettyihin tietoihin sekä valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) tilinpäätöksestä laatimaan Metlan tilintarkastuskertomukseen ja vuosiyhteenvedoon.

1. Arvio tuloksellisuuden kehityksestä ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tuki

Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) ja Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) vuotta 2010 koskevan tulossopimuksen mukaan Metlan tuli edistää maa- ja metsätalousministeriön toimialan vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista:

- tukemalla työllään kansallista innovaatiostrategiaa,
- osallistumalla Kansallisen metsäohjelman (KMO 2015) toteutukseen
- osallistumalla Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman 2008-2016 (METSO) toteutukseen
- osallistumalla Työ- ja elinkeinoministeriön Metsäalan strategisen ohjelman MSO (2009 - 2011) toteutukseen.
- osallistumalla kansallisen energia- ja ilmastostrategian edellyttämiin metsiä ja metsätaloutta koskevien asiakohtien jatkovalmisteluun ja varautumalla kansainvälisten ilmastopoliittisten neuvottelujen ja EU:n ilmastopoliittikan seurauksena mahdollisesti käyttöön otettavien seurantamenetelmien kehittämiseen;
- osallistumalla kansallisen suo- ja turvemaiden strategian valmisteluun 2010;
- osallistumalla alueellisten metsäohjelmien seurantaan ja ohjelmakauden 2011–2015 päivitykseen tarjoamalla prosessiin tietotuotteita ja -palveluita (mm. MELA Tulospalvelu, pannaos-tuotoslaskelmat), joiden tietosisältö perustuu asiakkaiden tietotarpeisiin ja tuoreimpiin tietolähteisiin;
- toteuttamalla strategisen huippuosaamisen keskittymien Metsäklusteri Oy:n ja Ympäristö ja energia – klusterin (CLEEN Oy) tutkimusohjelmia;

- osallistumalla huippuosaamisen hyödyntämiseen painottuvien metsäalan osaamiskeskusten - Metsäklusterin uudistuminen, Asumisen osaamisklusteri ja Tulevaisuuden energiateknologiat - toimintaan;
- toimimalla tutkimus- ja kehittämistoiminnan ennakoinnissa Suomen metsäalan ennakointityön keskeisenä toimijana. Ennakointityö perustuu laajaan monitieteiseen tutkimusyhteistyöhön sekä ennakointimenetelmien ja -mallien kehittämiseen, alan toimijoiden verkottamiseen ja koordinaatioon.
- osallistumalla ministeriön/-öiden erikseen osoittamiin kansainvälisiin ja EU-tehtäviin.

Metlan tilinpäätösraportissa sivuilla 5-7 on selostettu edellä mainittujen tavoitteiden toteutusta.

Metsätutkimuslaitos toimi vuonna 2010 aktiivisesti Kansallinen metsäohjelma 2015 (KMO 2015) toimeenpanossa, seurannassa ja ohjelman tarkistuksessa. Tilinpäätöksessä esitetyt arviot toteutuksesta ja vaikuttavuudesta ovat kohdallaan.

Metlan toiminta jakautui ohjelmaprosessin tukeen ja ohjelman sisällölliseen toimeenpanoon. Ohjelmaprosessissa Metla toimi aktiivisesti metsäneuvostossa, sihteeristössä ja työryhmissä sekä tuotti seuranta- ja asiantuntijamateriaalia ohjelman toimeenpanoon ja tarkistamiseen. Asiantuntemusta hyödynnettiin ohjelman erityisesti ohjelman päämäärien, tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittelyssä ja vaikutusarvioinnissa.

KMO:n toimeenpanon osalta tärkeää oli ohjelman linjausten huomioiminen Metlan toiminnassa lähtien strategian uudistamisesta ja toiminnan suuntaamisesta elinkeinotoiminnan tukemiseen. Tutkimusohjelmat vastasivat KMO 2015:n tarpeisiin, samoin keskeiset tutkimus- ja kehittämishankkeet, joista vuoden 2010 osalta voisi mainita erityisesti hankkeen metsätilojen koon ja rakenteen parantamiseksi. Myös viranomaistoiminnoissa on nähtävissä strateginen painotus esimerkiksi VMI-tiedon tuottamisessa ja tilastotietojen kehittämisessä palvelemaan puumarkkinoiden toimivuutta.

Tutkimusrakenteiden uudistaminen kuten LYNENET ja Metlan osallistuminen SHOK:ien ja osaamiskeskusten toimintaan samoin kuin toimet ennakoinnin edelleen kehittämiseksi ja tutkimustiedon käytäntöön viennin tehostamiseksi, toteuttivat KMO:aa halutulla tavalla. Metlan tuki alueellisten metsäohjelmien seurantaan ja uudistamiseen oli myös merkittävä.

KMO-työryhmiin osallistumista koskevan tavoitteen osalta todettakoon, että Metla ei ole juuri-kaan osallistunut kansainvälisen metsäpolitiikan neuvottelukunnan (KMO:n työryhmä 6) työhön, vaikka sillä on ollut jäsen neuvottelukunnassa (s. 39-40). Tähän MMM:n taholta toivotaan muutosta jatkossa. Tulossopimuksen kohdassa 1.2. todetaan lisäksi, että Metla osallistuu ministeriön/öiden erikseen osoittamiin kansainvälisiin- ja EU-tehtäviin. Yksi tällainen tehtävä, kv. metsäpolitiikan neuvottelukunnan jäsenyyden lisäksi, on ollut metsäpolitiikan EU-alajaoston jäsenyys. Metla ei osallistunut alajaoston kokouksiin vuonna 2010. Alajaoston status muuttui syksyllä jaostoksi, ja jäsenistö päivitettiin. Jaosto piti yhden kokouksen vuoden 2010 aikana; siihen Metla osallistui.

Tutkimus- ja kehittämisohjelmat sekä hankeryhmät ovat Metlan tärkein väline edistää toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista KMO 2015:n sekä maa- ja metsätalousministeriön metsäosaston strategian mukaisesti. Toimintavuonna 2010 oli käynnissä seuraavat tutkimus- ja kehittämisohjelmat:

- Bioenergiaa metsistä tutkimus- ja kehittämisohjelma (BIO 2007-2011);
- Metsäekosysteemien toiminta ja metsien käyttö muuttuvassa ilmastossa (MIL 2007-2011);

- Metsien monimuotoisuuden turvaamisen keinot ja yhteiskunnalliset vaikutukset (TUK 2005-2010);
- Metsävaratietojärjestelmän ja metsäsuunnittelun tutkimus- ja kehittämisohjelma (MSU 2007-2010);
- Metsänhoidon kustannustehokkuuden ja laadun tutkimus- ja kehittämisohjelma (MKL 2007-2011);
- Suometälouden tutkimusohjelma (SUM 2007-2010);
- Hyvinvointia metsistä -tutkimusohjelma; (HYV 2008-2012)
- Uudistuvat puutuotearvoketjut ja puunhankintaratkaisut -tutkimusohjelma (PUU 2009–2013);
- Metsäklusteri Oy:n EffTech-tutkimusohjelma (2008-2013); sekä
- Metsäklusteri Oy:n Fubio-tutkimusohjelma (2009-2014)

Metlalta saadun palautteen mukaan Metsäklusteri Oy:n EffTech- ja Fubio-tutkimusohjelmat eivät ole Metlan tutkimusohjelmia, kuten muut mainitut ohjelmat. Vuoden 2010 tilinpäätöksessä niitä on kuitenkin käsitelty aivan samalla tavalla, kuin ne olisivat.

Tutkimus- ja kehittämisohjelmien toteutuksesta on raportoitu varsin perusteellisesti Metlan tilinpäätöksessä (Prosessikohtaiset tulostavoitteet, sivut 27-37). Raportoinnin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asettamat tavoitteet on saavutettu varsin hyvin.

Tilinpäätöksen sivulta 28 (alempi pylväsdiagrammi) käy ilmi Metlan tutkimusrahoituksen suuntaaminen temaattisiin tutkimusohjelmiin, samaan aihepiiriin liittyviin hankeryhmiin ja yksittäisiin tutkimushankkeisiin vuosina 2007-2010. Kuvan mukaan vuonna 2010 tutkimusresurssien kohdentamisessa olisi tapahtunut toimintavuonna epäsuotuisia käänne temaattisista tutkimusohjelmista yksittäisten tutkimushankkeiden suuntaan ja ainakin kolme vuotta kestänyt oikeansuuntainen kehitys olisi taittunut. Yksittäisten tutkimushankkeiden resurssointi on taulukon mukaan kasvanut vuoden 2010 aikana noin 4 milj. € ja tutkimusohjelmien runsas 1 milj. €.

Metlalta saadun selvityksen mukaan 1.1.2010 toteutetun prosessiorganisaatiomuutoksen seurauksena 4,5 milj. € edestä hankkeita siirtyi tutkimus- ja kehittämispalvelut sekä tiedon ja teknologian siirto –prosessiin: Kun tämä otetaan huomioon, niin yksittäisten tutkimushankkeiden resurssointi vähentyi 3 % ja ohjelmien ja hankeryhmien resurssointi lisääntyi. Tämä tosiasiallinen tilanne ei kuitenkaan tilinpäätösinformaatiosta ilmene.

TUK ja MSU -ohjelmat päättyivät toimintavuoden lopussa. MSU:sta voidaan todeta, että ohjelman aihealue oli ajankohtainen ja tarpeellinen, sillä metsäsuunnittelu on murrovaiheessa. Tätä syystä tutkimustiedon siirto ja jatkuva keskusteluyhteys käytännön toimijoiden kanssa on erittäin tärkeää. MSU:n evaluointiraportissa todetaan, että "toimintamalli oli tavanomaisesta tutkimusohjelmasta poikkeavana virkistävän kokeellinen yritys koota yhteen aihealueen toimijoita ja siinä onnistuttiin kohtuullisen hyvin." Ohjelman tehtävänä oli tehostaa metsätalouden toimijoiden, metsätiedon tuottajien, tieto- ja viestintäteknologian sovellusten kehittäjien ja tutkijoiden vuorovaikutusta. Ulkopuolisen palautteen pohjalta voidaan todeta, että yhteistyötä olisi voinut olla enemmän. Ohjelman loppuevaluointiraportissa todetaan, "että sidosryhmäyhteistyö onnistui aikaansaamaan sidoksia, mutta parempaan olisi pitänyt pystyä."

TUK-ohjelman ulkopuolisessa arvioinnissa tuli esille vahvasti ohjelman politiikkarelevanssi. Tieto on ollut METSON ja KMON valmittelun kannalta oikea-aikaista ja ennakoivaa sekä olennaista poliittisen päätöksenteon kannalta. Jatkossa TUK-ohjelman tuloksia kannattaa edelleen

hyödyntää. Ohjelman toteutuksessa painotettiin viestinnän merkitystä, mikä on osaltaan auttanut tulosten jalkautumista. Ohjelman eri osien välistä viestintää olisi voinut vielä tehostaa.

Tilinpäätöksen mukaan SUM-ohjelman olisi pitänyt päättyä tilinpäätösvuonna. Ohjelman internetsivujen <http://www.metla.fi/ohjelma/sum/> mukaan suurin osa ohjelmahankkeista päättyi kuitenkin vasta 2011 jolloin ohjelma on tarkoitus myös evaluoida. Metlan tutkimusohjelmien todellisuus ja tilinpäätösinformaatio eivät saisi olla ristiriidassa keskenään.

Metlan viranomaispalvelut ovat myös tärkeä osa yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Vuoden 2010 osalta seuraaville Metlan viranomaispalvelukokonaisuuksille asetettiin tulostavoitteita:

- Valtakunnan metsien inventointi (VMI);
- Metsänjalostustoiminta ja metsäpuiden geenivarat;
- Metsätilastollinen tietopalvelu;
- Metsien terveydentilan seuranta;
- Kasvihuonekaasujen laskenta ja raportointi;
- Puutavaranmittauslain mukaiset tehtävät;
- Kasvinsuojeluaineiden tarkastus; sekä
- Suojametsäalueen ja korkeiden alueiden metsien uudistumisen seuranta.

Viranomaispalveluiden tavoitteet valtaosin saavutettiin. Tässä kannanotossa kiinnitetään huomiota muutamaa Metlan viranomaispalveluita koskeviin tilinpäätösraportointiin kohtiin.

Viranomaistoimintojen kartoitusta koskevasta työstä saatettiin loppuun Metlan ja maa- ja metsätalousministeriön välisenä yhteistyönä vuoden 2010 aikana. Työn tulokset otettiin huomioon Metlan vuoden 2011 tulossopimuksessa.

Maa- ja metsätalousministeriön pyynnöstä kesän 2010 myrskytuhoista toteutettiin lisäinventointi tuhojen laajuuden selvittämiseksi. Pyyntöön vastattiin hyvin ja tuhoutuneen puuston määrä laskettiin ja raportoitiin. VMI:n tutkijat ovat myös osallistuneet metsäkeskuksien uuden metsävaratietojärjestelmän toiminnan kehittämiseen aktiivisesti ja arvioineet yhteistyömahdollisuuksia alueellisen metsävaratiedon ja VMI:n kesken.

Metsänjalostustoimintaan liittyen tilinpäätöksestä ei käy ilmi, miten Metlassa on toteutettu havupuiden kasvullisen lisäyksen menetelmien kehittämiseen liittyvää tutkimusta. Kasvullinen lisäys on menetelmä, johon tulisi panostaa, jotta metsänjalostuksen hyödyt saataisiin tulevaisuudessa paremmin ja nopeammin käytäntöön erityisesti kuusella. Tiettyjä jalostuksen töitä ei pystytty tekemään työvoimapulan takia. Tilinpäätöksestä ei käy ilmi se, mikä työvoimapulan varsinainen syy oli. Vaikka vaikutus onkin vähäinen, tulee Metlan huolehtia siitä, että metsänjalostukseen on varattu riittävästi myös henkilöstöresursseja, jotta jalostus etenee tavoitteiden mukaisesti.

Tilinpäätöksen mukaan näyttää siltä, että kasvinsuojeluaineiden testaukseen ja käyttötutkimukseen ei ole ollut riittävästi käytettävissä resursseja, jotta tavoite olisi toteutunut hyvin. Kasvinsuojeluaineet ovat erityisen tärkeitä metsäpuiden taimituottajille ja Metlan tulisi varmistaa, että tehtävään olisi käytössä riittävät henkilöstöresurssit.

Puutavaran mittaukseen liittyvien tehtävien osalta tutkimusresurssin vahvistaminen on edennyt tavoiteaikataulusta jäljessä. Normaali puutavaranmittauslain mukainen toiminta onnistui sen sijaan erinomaisesti niukoista voimavaroista huolimatta. Energiapuun mittauksen kehittämishan-

ke ei edennyt TEMin vetäytyttyä rahoituksesta. Hanketta on supistettu ja uudelleen kohdennettu tukemaan mahdollisimman suoraan käynnissä olevaa puutavaranmittauslain uudistamista.

Kasvihuonekaasujen laskenta ja raportointi on ollut ministeriön käsityksen mukaan aliresursoitu, jolloin resurssien kohdentaminen yhteen tulostavoitteeseen on heikentänyt toisen saavuttamista. Tilanne muuttunee kuluvana vuonna, kun inventaarioon palkataan lisähenkilö. Tällöin voidaan myös varmistaa kasvihuonekaasujen raportoinnin osaamisen jatkuvuus. Metlan antama neuvottelutuki kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa ja niihin valmistautumisessa on ollut oikein kohdennettua ja Suomen kannanmuodostuksen kannalta keskeistä ja sen saatavuus neuvotteluihin valmistautumisessa on välttämättä jatkossakin. Sekä MMM että YM ovat tukeneet kasvihuonekaasuinventariota hankerahoituksella.

Toiminnallinen tehokkuus, mm tuottavuusohjelman toteutuminen

Toiminnallista tehokkuutta koskeva tulostavoitteet v. 2010 tulossopimuksessa ja niiden toteumat olivat seuraavat:

- *Toiminnallinen tehokkuus säilyy vähintään edellisen vuoden tasolla.*

”Toiminnan tehokkuus” -käsitteeseen sisältyy tulosprisman mukaisesti toiminnan taloudellisuus, tuottavuus, kannattavuus ja kustannusvastaavuus. Taloudellisuudella tarkoitetaan tuotantoprosessissa tuotannontekijöistä aiheutuvia kustannuksia suoritetta kohti. Taloudellisuustavoitteena tulossopimuksen liitteessä 1 on ilmaistu numeerisessa muodossa ydinprosessseitain toiminnan kokonaiskustannustavoitteet/vuosi. Metlan tilinpäätöksestä (kohta 2.2.4, sivu 15 ylempi taulukko) käy ilmi ”toiminnallisen tehokkuuden” toteumaluvut. Uutena tietona tilinpäätöksen sivulla on 18 taloudellisuutta kuvaavia tunnuslukuja kolmelta viimeiseltä toimintavuodelta. Mutta, kuten Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) vuosiyhteenvedossaan toteaa, (kohta 4.1.1, sivu 3) niin *toiminnan taloudellisuutta kuvaavia tietoja ei ole analysoitu.*

VTV:n tilintarkastajan vuosiyhteenvedossa (kuten kolmena edellisenäkin vuotena) on kiinnitetty huomiota siihen, että vuodelta 2010 ei ole esitetty muita tuottavuutta kuvaavia lukuja kuin työpanos, kun taas vuosilta 2009 ja 2008 tuottavuutta kuvaavina tietoina on esitetty seuraavat tunnusluvut: tuotos, työpanos, kokonaispanos, työn tuottavuus ja kokonaistuottavuus. Esitetyt tuottavuustiedot perustuvat Tilastokeskuksen laskelmiin ja vuoden 2010 tiedot valmistuvat vasta kesäkuussa 2011. VTV:n vuosiyhteenvedossa todetaankin edelleen, että *Metlan tulee kehittää tuottavuusmittareita, jotta tilinpäätöksessä voidaan esittää myös muita tuottavuutta koskevia tietoja.*

Käytössä olevilla mittareilla ilmaistuna Metla saavutti asetetun tavoitteen hyvin. Metlan tuulosohjausprosessissa pitää vastaisuudessa kehittää toiminnan tehokkuutta kuvaavia mittareita paremmin käsitteiden todellista sisältöä vastaaviksi ja analysoida tarkemmin niiden toteutusta.

- *Metlan toiminnan yhteiskunnallisen ja tieteellisen vaikuttavuuden parantamiseksi kahden tärkeimmän painoalan - metsiin perustuva yritys- ja elinkeinotoiminta sekä metsien yhteiskunnallinen merkitys - suhteelliset osuudet voimavarojen käytössä lisääntyvät.*

Tavoitetta ei aivan saavutettu, toisin kuin tilinpäätösinformaatiosta käy ilmi. Tärkeimpien painalojen suhteellinen osuus kustannuksista laski hieman eli vuoden 2009 54,8 prosentin tasosta

54,2 prosentin tasolle ydinprosessin kokonaiskustannuksista. Tämä johtui siitä, että tavoitteen mukaista resurssien uudelleen kohdentumista ”metsäekosysteemin rakenne ja toiminta” painoalalta kahdelle tärkeimmälle painopistepainoalalle ei tapahtunut.

- *Metlan nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tulostavoite on 1,8 milj. euroa niin, että toiminta kattaa siitä aiheutuvat kustannukset. Asiakasrahoitteisessa nettobudjetoidussa toiminnassa kustannusvastaavuus on 100 % lukuun ottamatta taimitarhatoimintaa.*

Tavoite saavutettiin. Tuottokertymätavoite ylitettiin (2,065 milj. euroa) samoin kuin asetettu kustannusvastaavuustaso.

- *Yhteisrahoitteisessa toiminnassa kustannusvastaavuus on 50 %.*

Tavoite saavutettiin. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 61 %.

Tuotokset (keskeiset suoritteet ja julkishyödykkeet)

- *Tuotokset resursseihin suhteutettuna säilyvät edellisen vuoden tasolla*

Tulostavoitteen toteutusta on selostettu tilinpäätöksen kohdassa 2.2.2.

Metlan itsearvioinnissa tavoitteen toteutuksesta ja vaikuttavuudesta on annettu arvosana 4 (=hyvä tulos). Tuotoksia keskeisistä suoritteista on tilinpäätöksessä jonkin verran analysoitu, mutta melko vähän siltä osin kun määrällisiä tuotostavoitteita ei saavutettu (esim. julkaisut, tuotteet ja palvelut, sidosryhmätalaisuudet). Koska tilinpäätöksessä keskeisten suoritteiden ja julkishyödykkeiden määrää ei ole suhteutettu tavoitteen mukaisesti resursseihin on tavoitteen mukaista toteutusta vaikea arvioida.

Laadunhallinta

- *Toteutetaan Bioenergiaa metsistä (BIO), Metsäekosysteemin toiminta ja metsien käyttö muuttuvassa ilmastossa (MIL) ja Metsän hoidon kustannustehokkuus ja laatu (MKL) tutkimus- ja kehittämisohjelmien väliarvioinnit*

Väliarvioinnit toteutettiin suunnitelmien mukaisesti. BIO-tutkimusohjelman aiheen valinnan todettiin onnistuneen erittäin hyvin ja osoittaneen erittäin hyvää ennakointia poliittisen ympäristön ja päätöksenteon kehittymisestä. MIL tutkimusohjelman teema oli Metlan strategian kannalta keskeinen. Ohjelmassa kiinnitetään jatkossa enemmän huomiota vaikuttavuuteen ja kokonaistarkasteluihin. MKL tutkimusohjelman evaluointi tuotti kiitosta käytännönläheisyydestä ja painotettiin edelleen ekstension sekä taloudellisten lähestymistapojen merkitystä jatkossa.

- *Toteutetaan Puunkäytön mahdollisuudet ja menekki (PKM) ja Metsien monimuotoisuuden turvaamisen keinot ja yhteiskunnalliset vaikutukset (TUK) –tutkimus ja kehittämisohjelmien loppuarvioinnit*

Loppuarvioinnit toteutettiin suunnitelmien mukaisesti. PKM ohjelmaa kuvattiin loppuarvioinnissa käytännönläheiseksi ja ajankohtaiseksi. Metsäpään lisäksi otettiin huomioon myös jalostus- ja loppukäyttö. Arvioitsijoiden mukaan Metlan puutuoteosaamista pitäisi tuoda aktiivisesti esille ja tuotteistaa. TUK ohjelman loppuarviointia on jo käsitelty sivulla 3.

- *Aloitetaan Metlan tutkimustoiminnan ja sen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kansainvälisen arvioinnin valmistelu yhteistyössä MMM:n kanssa*

Tilinpäätöksessä on arvioitu tavoitteen toteutusta tasolla 3 (=hyvä). MMM toteutti pääosin vuoden 2010 aikana sen kaikkia tutkimuslaitoksia koskevan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioinnin. Tämä lisäksi Metlan tuli valmistella tutkimustoimintansa kansainvälistä evaluointia. Tästä ei ole mainintaa tilinpäätöksessä.

Henkisten voimavarojen hallinta

Henkisten voimavarojen hallintaa koskevat tulostavoitteet v. 2010 tulossopimuksessa ja niiden toteumat olivat seuraavat:

- *Aloitetaan henkilöstösuunnitelman toimeenpano*

Tulostavoitteen toteutusta on selostettu tilinpäätöksen sivulla 60. Sen mukaan ”Metlassa määriteltiin henkilöstösuunnittelun linjaukset ja eri prosessin henkilöstötarve vuonna 2015.” Tilinpäätöksestä ei ilmene, valmistuiko henkilöstösuunnitelma (mikä piti viimeistellä v. 2008) toimintavuonna.

Tulostavoitetta ei saavutettu. Metlan arvio tulostavoitteen toteutuksesta ja vaikuttavuudesta on 2 (=välttävä). Koska vuonna 2009 piti jo toimeenpanna valmista henkilöstösuunnitelmaa, on Metlan itsearviointi yliarvio.

- *Vahvistetaan prosessiorganisaatiota ja otetaan käyttöön neljän alueyksikön toimintamalli vuoden 2010 alusta*

Organisaatiouudistus toteutettiin ja tulostavoite saavutettiin.

- *Tuottavuusohjelman toimeenpano sekä tuottavuus- ja investointihankkeet*

1. Toiminnan sopeuttaminen

Metlan toimintamenomomentilta palkattiin vuonna 2010 731 henkilötyövuotta (htv) kun kiintiö oli 709 htv, joten asetettua henkilötyövuosikehystä ei saavutettu. Henkilöstökehityksen ylitys johtui pääosin siitä, että Metlassa työskentelee tällä hetkellä 35 henkilöä, jotka ovat 64-68 -vuotiaita. Henkilötyövuosina se tarkoittaa 19,5 htv:tta. Metlan eläköitymisenustesteiden mukaan eläkkeelle jäävien määrä lisääntyy vuodesta 2012 alkaen. Kun otetaan huomioon Metlan eläkeiän ylittäneiden työntekijöiden vuoden 2010 henkilötyövuosimäärä sekä harjoittelijat vähentävänä tekijänä, niin Metlan voidaan tulkita päässeen tavoitteeseen.

2. Toiminnan tuottavuuden ja tuloksellisuuden kehittäminen

Osallistutaan LYNETin tavoitteisiin kustannussäästöjen aikaansaamiseksi ja toiminnan tehokkuuden lisäämiseksi mm. yhtenäistämällä ympäristötiedon hankintaa ja seurantoja, rationalisoimalla laboratoriotointoja, ulkoistamalla tieto/kirjastopalvelut sekä kehittämällä osaamista yhteisillä alueilla.

LYNET-yhteenliittymää koskevien tavoitteiden toteutumista on arvioitu tilinpäätöksessä useassa kohdassa. Toteutumaa on kuvattu ja arvioitu yleisellä tasolla, koska tavoitteet on alun perin asetettu varsin yleispiirteisesti. Tilinpäätöksen perusteella voidaan todeta, että

Metla on pystynyt vastaamaan hyvin LYNET-yhteistyölle asetettuihin tavoitteisiin. LYNET-yhteenliittymän painopisteen siirtymässä jatkossa toiminnan suunnittelusta yhä enemmän toteutukseen myös tavoitteet tullaan asettamaan konkreettisemmiksi. Jatkossa LYNET-toimintaa tulisi pyrkiä kuvaamaan myös erilaisilla tunnusluvuilla.

3. Tukitehtävien tuottavuuden ja tehokkuuden kehittäminen

- *Otetaan käyttöön valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen palveluja vuoden 2010 lopussa.*
- *Osallistutaan maa- ja metsätalousministeriön asettamaan Metlan hallinnassa olevien kiinteistöjen siirtoa Senaattikiinteistöille selvittävään työryhmään.*
- *Toteutetaan laboratoriotointojen tiedonhallintajärjestelmän uudistaminen VM:n ja MMM:n välisessä yhteistoimintasopimuksessa hyväksytyin aikataulun mukaisesti*

Tukitehtävien tuottavuuden ja tehokkuuden kehittämistä koskevien tavoitteiden toteutusta on arvioitu tilinpäätöksen sivulla 22. Tavoitteet saavutettiin. Metlan arviot tavoitteiden toteutumisesta ja vaikuttavuudesta vaihtelee 3:sta 5:een. Maa- ja metsätalousministeriö pitää tehtyä itsearviointin tasoa oikeana.

4. Alueyksikköuudistuksen valmistelu

Tämän tavoitteen toteumaa on jo käsitelty asiakohdassa *Henkisten voimavarojen hallinta*.

5. Tietohallinnon tehostaminen ja vaikuttavuuden lisääminen

Selvitetään mahdollisuudet hankkia perustietotekniikkapalvelut ja tietojärjestelmien käytöpalvelut palveluna vuoden 2011 alusta ottaen huomioon ostetuista palveluista aiheutuvat kustannukset. Vuonna 2009 valmistuneen tietohallinnon kokonaiselvityksen perusteella tietohallinto organisoidaan uudelleen, laaditaan kokonaisarkkitehtuuri sekä sen perusteella järjestelmänkehityssalkku.

Metlan arvio tietohallinnon tehostamisen ja vaikuttavuuden lisäämisestä on 0 eli ei tulosta. Tämä johtuu Metlan mukaan strategisten henkilövoimavarojen puutteesta. Tulostavoitteen toteutuksen kannalta ilmeisesti pahin mahdollinen riski on toteutunut. Tätä olisi pitänyt avata tulosanalyysissä. Koska tietohallinto ja sen organisointi on tutkimuslaitokselle hyvin strateginen tukitoiminto, tulisi vastaisuudessa kiinnittää enemmän huomiota tämäntyyppisten riskien parempaan hallintaan.

2. Tuloksellisuusraportoinnin perusteiden asianmukaisuus ja kehittämistarpeet

Metlan tilinpäätös sisältää talousarvioasetuksen mukaisen tuloksellisuusraportoinnin. Tuloksellisuutta ja tavoitteiden toteutumista on tilinpäätöksessä arvioitu aiempien vuosien tapaan asteikolla 5:stä (=erinomainen tulos) 0:aan (= ei tulosta). Alhaisin arvo Metlan itsearvioinnissa on 0. Metlan itsearviointin pisteytys verrattuna aiempiin vuosiin on tasoltaan lähestynyt ministeriön käsitystä tavoitteiden toteutuksesta.

VTV:n vuosiyhteenvedossa kiinnitettiin huomiota siihen, - kuten kahtena edellisenäkin vuonna - että toiminnan taloudellisuutta koskevia tietoja ei tilinpäätöksessä tarkemmin analysoitu ja että vuodelta 2010 ei ole esittää muita tuottavuutta kuvaavia tietoja kuin työpanos. VTV mukaan Metlan tulee kehittää tuottavuusmittareita, jotta tilinpäätöksessä voidaan esittää myös muita

tuottavuutta koskevia tietoja. VTV toteaa myös, että tilinpäätöksessä on esitetty keskeisimmät suorit tiedot ydinprosessittain kolmelta vuodelta, mutta suorit tiedot koskeva analyysi puuttuu. VTV:n mukaan tietoja tulisi analysoida.

VTV:n mukaan tuotoksesta ja laadunhallinnasta esitettyjä tietoja suoritteiden määrästä ja julkishyödykkeistä voidaan pitää oikeina ja riittävinä, mutta tietojen esittämistapaa ja analyysiä tulisi kehittää.

Ministeriön taholta on toimintavuoden 2010 aikana kiinnitetty huomiota Metlan talousseurantaan ja sen luotettavuuteen. Syksyllä (23.9.2010) laitoksen arvio vuodelle 2011 siirtävistä eristä oli 2,8 milj. €. Vuoden 2010 toteuma oli 4,6 milj. €, ero 1,8 milj. €. Kilpailtu ulkopuolinen tutkimusrahoitus budjetoitiin 6,9 milj. € tasolle ja toteutus oli 10,2 milj. €. Ero budjetoidun ja toteuman välillä oli 3,3 milj. €. Syksyn 2010 talousseurantaan liittyen Metla sai v. 2011 talousarviosta päätettäessä toimintamenomomentilleen rahoituksen riittämättömyyteen vedoten lisäystä 1,5 milj. €. Mikäli Metlan toiminta- ja taloussuunnittelu olisi pystynyt tuottamaan kohtuullisen ennusteen vuoden 2010 toimintamenomäärärahojen käytöstä, ei määrärahalisäystä v. 2011 olisi tarvittu. Ministeriön taholta edellytetään, että Metla ryhtyy kehittämistoimenpiteisiin talouden seurannan laadun ja ennustettavuuden parantamiseksi.

3. Ministeriön esitys Metlan toimenpiteiksi tuloksellisuuden parantamiseksi

Metlassa käytiin läpi vuoden 2010 aikana strategian tarkistusprosessi, mikä hyväksyttiin johtokunnassa helmikuussa 2011. Strategian tarkistuksella Metla pyrkii jatkamaan tutkimuksen suuntaamista siten, että se kohdistuu vielä nykyistäkin voimakkaammin koko metsätalouden tulevaisuuden kannalta tärkeimmille painoaloille. Tämä tulee ottaa huomioon, kun suunnitellaan vuonna 2011 vapautuvien tutkimusresurssien uudelleen kohdentamista uusissa vuoden 2012 alusta käynnistyvissä tutkimus ja kehittämissuunnitelmissa.

Metlan tuloksellisuuden ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta tärkein voimavara on osaava, motivoitunut ja työhönsä sitoutunut henkilöstö. Metlan henkilöstösuunnitelman laadinta on ollut laitoksen tulosohjauksessa asetettuna tavoitteena vuodesta 2008 asti. Metlan strategian toteutuksen ja tuloksellisuuden parantamisen kannalta on oleellista, että henkilöstösuunnitelma valmistellaan loppuun ja suunnitelmaa aletaan toteuttaa heti sen valmistuttua.

Metlan tuloksellisuuden parantamiseksi on myös välttämätöntä, että laitos ryhtyy kehittämistoimenpiteisiin talouden suunnittelun, seurannan ja ennustettavuuden parantamiseksi.

Metlan tulee edelleen pyrkiä hyödyntämään mahdollisuudet, jotka LYNET - yhteenliittymä ja Metsäklusteri Oy tarjoavat toiminnan tuloksellisuuden ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehittämisessä. Maa- ja metsätalousministeriö teetti vuonna 2010 ulkopuolisen arvion hallinnonalan tutkimuslaitosten tutkimuksen ja asiantuntijapalveluiden yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta (http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/tiedotteet/110503_tutkimuslaitokset.html). Arvioinnin suositukset tulee myös ottaa huomioon Metlaan soveltuvien osien laitoksen tuloksellisuutta ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta parantavina toimenpiteinä.

Metlan viranomaistehtävien v. 2010 toteutuksesta saadussa palautteessa nousi esille melko monessa kohdassa käytettävien henkilöstöresurssien riittävyys. Tuottavuusohjelman toteutuksesta johtuvan Metlan kokonaishenkilötyövuosikehyksen kasvattaminen ei ole mahdollista, mutta resurssija voidaan kohdentaa uudelleen Metlan eri ydinprosessien välillä. Etenkin kun viranomaistehtäviin tarvittavat lisäresurssit ovat varsin pieniä verrattuna ”tutkimus- ja kehittämissuunnitelmat sekä tiedon ja teknologien siirto” prosessin kokonaisvolyymiin.

Metlan tukitehtävien tuottavuuden ja tehokkuuden kehittämistä jatketaan. Metlan toimitilakiinteistöt siirretään 1.1.2012 Senaatti-kiinteistöjen hallintaan. Tietohallinnon tuottavuutta parannetaan ottamalla käyttöön ostettuja palveluita ja uusia tiedon hankinta- säilytys- ja hakuratkaisuja sekä tähän liittyviä toimintamalleja.

Maa- ja metsätalousministeriön ja sen alaisten sektoritutkimuslaitosten välisissä tulosohtausprosesseissa pitäisi kehittää ja ottaa käyttöön nykyistä parempia toiminnan taloudellisuutta, tuottavuutta ja kannattavuutta kuvaavia mittareita.

4. Ministeriön omat toimenpiteet Metlan tuloksellisuuden parantamiseksi

Metlan tutkimustoiminnan ja viranomaispalveluiden vaikuttavuuden lisäämiseksi ministeriö kehittää strategista johtamista ja tulosohtausa seuraavasti:

- KMO 2015 tarkistuksesta (16.12.2010) johtuvat yhteiskunnalliset painotukset otetaan huomioon Metlan tulosohtauksessa vuoden 2012 tulossopimuksen laadinnassa;
- Vuoden 2012 maa- ja metsätalousministeriön ja Metlan välistä tulossopimusta kehitetään strategisempaan ja asiakaslähtöisempään suuntaan keväällä 2011 hyväksytyn Metlan tarkistetun strategian pohjalta;
- Maa- ja metsätalousministeriön teettämä ulkopuolinen arviointi hallinnonalan tutkimuslaitosten tutkimuksen ja asiantuntijapalveluiden yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta pyritään toteuttamaan Metlaan soveltuvin osin;
- Sektoritutkimuslaitosten rakenteellista kehittämistä jatketaan LYNET -yhteenliittymän antaman rakennemallin pohjalta; sekä
- Vahvistetaan edelleen tulosohtauksen koordinoitua ministeriön ja alaisten sektoritutkimuslaitosten ja metsäorganisaatioiden välillä.

Ottaen huomioon tämän hetken taloudellinen ja yhteiskuntapoliittinen tilanne Metla on kyennyt toteuttamaan sille asetetut tulostavoitteet varsin hyvin mutta joissakin kehittämishankkeissa tavoitteita ei saavutettu.

Maa- ja metsätalousministeri

Sirkka-Liisa Anttila

Osastopäällikkö,
ylijohtaja

Juha Ojala

Jakelu
MMM, talousyksikkö
Mikko Peltonen